

भोक्तार्थिना प्रत्यहं ज्ञानवृद्धिः कार्या ।

श्री जैन धर्म प्रकाश

卐卐卐

वैशाख
जेठ

पुस्तक ६२ सु.

अंक ७-८ भा.

७ भी जुलाय

१६७५

卐卐卐

卐卐卐

वैशाख
जेठ

वीर संवत्

२५०१

卐

वि. संवत्

२०३१

卐卐卐

:- प्रगट कर्ता :-

श्री जैन धर्म प्रसारक संस्था :: लावनगर.

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ :: વર્ષ ૯૧ મું :: વાર્ષિક સવાજમ :
પોસ્ટેજ સહિત ૬-૫૦

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	લેખ	લેખક	પા નં.
૧.	શ્રી મણિભદ્ર દેવની સ્તુતિ	સ્વ. મા. શામળ હેમચંદ દેસાઈ	૩
૨.	શ્રી જય શંખેશ્વરા પાર્થનાથ	લેખક : શરણાર્થી	૪
૩.	શ્રી જૈન રામાયણ	શ્રી ત્રિષષ્ટિશલાકા પુરૂષ ચરિત્રમાંથી	૫
૪.	ધર્મદત્ત અને સુરપાની કથા	શ્રી ધમ્મિલકુમાર ચરિત્ર ભાષાંતરમાંથી	૭
૫.	માર્ચ ૧૬૭૫માં લેવાયેલ એસ.એસ.સી પરીક્ષા		૮
૬.	હઠીલો પાપી	લે. આચાર્ય અરોહચંદ્ર સૂ. મ.	૯
૭.	ઇંટ અને ઇમારત	અમરચંદ માવજી શાહ	૧૦
૮.	સ્વર્ગવાસ નોંધ		૧૧
૧૦.	કવિ ચક્રવર્તિ શ્રી જયશેખરસૂરિજી દ્વારા	સં. મુનિશ્રી કલાપ્રભસાગરજી મ	૧૨
૧૧.	સિરસામથ્ય એણે વંદામિ	લે. સ્વ. ડાયાભાઈ મોતીચંદ પટીલ	૧૩
૧૨.	ગુરૂ પટ્ટાવલી ચૌપાઈ સંબંધી સપ્તઘીકરણ	લે. શ્રી અગર ચંદનાડુડા	૧૪
૧૩.	વિશ્વ માન્ય ધર્મ	 શાહ ચતુર્ભુજ હરજીવનદાસ	૧૫
૧૪.	વિવેક	શાહ ચતુર્ભુજ હરજીવનદાસ	૧૬

મારી પાસે એક શિષ્ય છે. કે જેને શિષ્યવૃંદ એ ભારેમાં ભારે કામ છે. અને શિક્ષણ આપવાથી હું તમારું (વિદ્યાર્થીઓનું) કે હિંદનું કે માનવ જાતનું ભલું કરી શકીશ અને તે શિષ્ય હું પોતેજ છું જેને હું મારું મન કહું છું.

મહાત્મા ગાંધી

પુસ્તક દરમુ
અંક ૭-૮ મો

વૈશાખ-જેઠ

વીર સં. ૨૫૦૨
વિક્રમ સં. ૨૦૩૧

શ્રી મણિભદ્ર દેવની સ્તુતિ

(૧)

ધારેલું સહુ કામ સિદ્ધ કરવા, છો દેવ સાચા તમે;
ને વિધ્નો સઘળા વિનાશ કરવા, છો શક્તિશાળી તમે.
સેવે જે ચરણો ખરા હૃદયથી, તેને ઉપાધિ નથી;
એવા શ્રી મણિભદ્ર દેવ તમને, વંદું ઘણા ભાવથી.

(૨)

દેવા મુખ અમરત ભક્તજનને, જે છે સદા જાગતા;
સેવાના કરનારના પદ્મકમાં, કર્યો બધા કાપતા.
સિદ્ધિ સર્વ મળે અને ભય દળે, આપે સદા સન્મતિ;
એવા શ્રી મણિભદ્ર દેવ નમતા, આનંદ થાય અતિ.

—દેવ. ભારતર શામળ હૃદય'ક દેસાઈ

શ્રી જય શંખેશ્વરા પાર્શ્વનાથ

(ગયા અંકથી આણું)

લેખક : શરણાશ્રી

શ્રી શંખેશ્વરાપાર્શ્વનાથ સંદેશકોટિન નવન

શ્રી ઋષભદેવ ભગવાનને પણ કર્મ ભોગવવું પડ્યું તો સામાન્ય માનવીનું 'કર્મ' પાસે શું ગળું. ભગવાનની સાથે રહેલા કચ્છ અને મહા કચ્છ આદિ અન્ય સાધુઓ ભુખતું દુઃખ સહન કરવાથી તાપસ બની ગયા આવા વિકટ સમયમાં નમિ-વિનમિ દાદાજીની આજ્ઞા પૂર્ણ કરીને વિનિતા તરફ જવાને ત્વરાથી ધસ્યા જતા હતા જે ઇતિહાસ પ્રથમ પ્રકરણમાં આપી ગયા છે. વરસ દિવસ પર્યંત ઋષભદેવને આહાર વગર રહેવું પડ્યું તે પછી ઋષભદેવ ગજપુરનગરમાં આવ્યા ત્યાં બાહુબલીના કુમાર સોમશ્યાનું રાજ્ય હતું. તેમના પુત્ર શ્રેયાંશકુમારને ભગવાનનો વેશ ભોતા જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું. જાતિ-સ્મરણ જ્ઞાનથી રહોરાવવાને વિધિ બાણીને તે વખતે ઇશુરસના ઘડાઓ હાજર હતા તે ભગવતને ખોલવામાં વહોરાવ્યા અને ભગવતે તે દિવસે (વૈશાખ શુદ્ધ ૩) વરસી તપનું પાનણું કયું તે દિવસ ધન્ય દિવસ બની ગયો. તે દિવસનું દાન અક્ષય થવાથી તે દિવસ 'અક્ષય તૃતીયા'ના નામથી પ્રસિદ્ધ થયો. જે આજે પણ આટલો આવે છે.

સર્વે લોહોને દાન દેવાને વિધિ શ્રેયાંસે જાતિસ્મરણ જ્ઞાનથી શીખવ્યા. તે પછી લોકો સાધુઓને નિર્દોષ આહાર વહોરાવવા લાગ્યા.

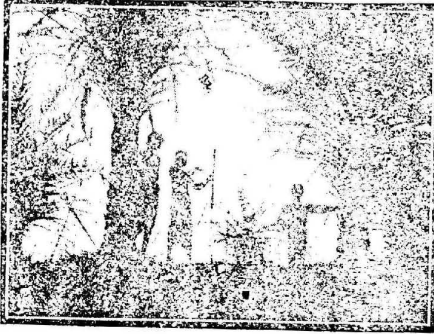
એવી રીતે ત્રીજા આરાના અંતમાં અને ઋષભદેવના રાજ્યકાળમાં આ ભરતક્ષેત્ર સાક્ષાત મહાવિદેહ ક્ષેત્ર હોય તેવું થઈ પડ્યું.

卐-(૪)-卐

શ્રી જૈન રામાયણ

(ગથા ચાંકર્યા ચાલુ)

—શ્રી ત્રિષ્ટિશલાકા પુરુષ ચરિત્રમાંથી

આ પ્રમાણે પાપના પર્વત-રૂપ તે પર્વતધરી યાજ્ઞિક બ્રાહ્મણોએ દ્વિયાત્મક યજ્ઞો પ્રવર્તાવ્યા છે, તે તમારે અટકાવવા યોગ્ય છે.” આવાં નારદનાં વચન અંગીકાર કરી સત્કારપૂર્વક તેને વિદાય કરીને રાવણે મરુતરાજને ક્ષમા આપી. મરુત રાવણને નમીને બોલ્યો—“હે સ્વામી ! આ કૃપાનાં ભંડાર પુરુષ કોણ

હતો કે જેણે આ પાપનાંથી અમને તમારી પાસે નિવૃત્ત કરાવ્યા ?” આવા તેના પ્રશ્નથી રાવણ નારદની ઉત્પત્તિ કહેવા લાગ્યા—

બ્રહ્મરુચિ નામે બ્રાહ્મણ હતો તે તાપસ ધર્યો હતો, છતાં કૃર્મી નામે સ્ત્રી સગર્ભા ઘઈ એક વખતે તેને ઘેર સાધુઓ આવ્યા તેમાંથી એક સાધુ બોલ્યા કે— “તમેાએ સંભારના ભયથી ગૃહવાસનું ત્યાગ કર્યો તે તો બહું સાડું કયું”, પણ ફરી વાર સ્ત્રીના સંગ રાખીને વિષયમાં ચિત્તને લુબ્ધ કરો છો, ત્યારે ગૃહવાસથી આ વનવાસ શી રીતે શ્રેષ્ઠ ગણાય ?” તે કાંભળી બ્રહ્મરુચિએ જ્ઞાનશાસનનો સ્વીકાર કરીને દીક્ષા લીધી અને તે કૃર્મી પરમ શ્રાવિકા ઘઈ મિથ્યાત્વને છોડી ત્યાં જ રહીને તેણે એક પુત્રને જન્મ આપ્યો. તે પુત્રે જન્મસમયે ફદન કયું નહોતું તેથી તેનું નામ નારદ પાડ્યું એકલા તે કૃર્મી બીજે ગઈ હતી તેવા સમયે બાંભલક દેવતાએ તેના પુત્રને હરી લીધો. એટલે પુત્રશોકથી તેણે ઇંદુમાળા નામની આર્યા પાસે જઈને દીક્ષા લીધી. બાંભલક દેવતાઓએ તે પુત્રને ઉછેર્યો અને શાસ્ત્ર ભણાવ્યાં પછી અનુક્રમે તેને આઠાશગામિની વિદ્યા આપી. શ્રારકનાં આણુવ્રત ધરતો એ પુત્ર યૌવનવયને પ્રાપ્ત થયો. મસ્તક પર શિખા રાખવાથી એ યતિ કે ગૃહસ્થ ગણાતો નથી. તે નારદ કલક જોવાનો આકાંક્ષી છે, ગીત અને નૃત્યનો શોખીન છે અને હંમેશાં કામદેવની ચેષ્ટાથી રહિત છતાં અતિ વાચાલ અને અતિ વતસલ છે, વીર અને કાસુક પુરુષોની વચ્ચે તે સંધી ને વિગ્રહ કરાવે છે, હાથમાં છત્ર, અક્ષમાળા અને કમંડલુ રાખે છે અને પગમાં પાદુકા પહેરે છે, દેવતાઓએ તેને

+ જેમાં રાજનો હોમ કરવો તે રાજસૂય યજ્ઞ.

卐-(૫)-卐

૬]

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ

[વૈશાખ-જ્યેષ્ઠ]

છેલ્લેથી છે તેથી તે પૃથ્વીમાં દેવધર્મના નામથી પ્રખ્યાત છે અને પ્રાયઃ બ્રહ્મચારી અને સ્વેચ્છાચારી છે.” આ પ્રમાણે નારદની વાર્તા સાંભળી મરુત રાજાએ પોતે અજ્ઞાનથી કરેલા યજ્ઞના અપરાધને ખમાવ્યો. પછી મરુત રાજાએ કનકપ્રભા નામની પોતાની કન્યા રાવણને આપી અને રાવણ તેની સાથે પરણ્યો.

પવનની જેવો બળવાન અને મોટા પરાક્રમવાળો રાવણ મરુત રાજાના યજ્ઞનો ભંગ કરીને ત્યાંથી મથુરાનગરીએ આવ્યો. મથુરાનો રાજા હરિવાહન શિવની ત્રિશૂળધારી મધુ નામના પુત્રની સાથે રાવણની સામે આવ્યો. ભક્તિથી આવેલા હરિવાહનની સાથે કેટલીક વાર્તા કર્યા પછી રાવણે પૂછ્યું કે-“આ તમારા પુત્રને ત્રિશૂળનું આયુધ ક્યાંથી?” પિતાએ બ્રહ્મટીની સંજ્ઞાથી આજ્ઞા આપી, એટલે મધુ મધુરતાથી બોલ્યો-“આ ત્રિશૂળનું આયુધ મારા પૂર્વજન્મના મિત્ર ચમરેદ્રે મને આપેલું છે. એ આપતી વખતે ચમરેદ્રે કહ્યું હતું કે-‘ધાતકીખંડ દ્વીપના ઐરાવત ક્ષેત્રમાં સતદ્વાર નગરને વિષે સુમિત્ર નામે એક રાજપુત્ર અને પ્રભવ નામે એક કુળપુત્ર હતા. આ બંને વસંત અને મદનની જેમ મિત્ર હતા. તેઓ બાલ્યવયમાં એક ગુરુની પાસે કળાભ્યાસ કરતા હતા અને અધિનીકુમારની જેમ અવિયુક્તપણે સાથે રહીને ક્રીડા કરતા હતા. જ્યારે સુમિત્રકુમાર યુવાન થઈ ને નગરમાં રાજ થયો ત્યારે તેણે પોતાના મિત્ર પ્રભવને પોતાની જેવો સરખી સમૃદ્ધિ-વાળો કર્યો. એક વખતે સુમિત્ર રાજા અશ્વર્થી હરાઈ કોઈ મહાઅરણ્યમાં ગયો. ત્યાં એક પક્ષીપતિની વનમાળા નામની પુત્રીને પરણ્યો. તેને લઈ રાજા પોતાના નગરમાં આવ્યો, એટલે ઉત્કૃષ્ટ રૂપ-યૌવનવાળી તે વનમાળા પ્રભવના જોવામાં આવી. તેનું દર્શન થયું ત્યારથી કામપીડિત થતો પ્રભવ કૃષ્ણપક્ષના ચંદ્રની જેમ દિવસે દિવસે કૃશ થવા લાગ્યો. તેને મંત્રતંત્રથી અસાધ્ય રીતે અતિ કૃશ થતો રાજા સુમિત્રે કહ્યું-‘હે અંધવ ! તારા દિલમાં જે ચિંતા કે દુઃખ હોય તે ખુલ્લા રીતે જણાવ.’ પ્રભવ કહ્યું-‘હે વિભુ ! તે તમને કહી શકાય તેમ નથી; કારણ કે તે મનમાં રહ્યું છે તો પણ કુળને કલકિત કરે છે.’ જ્યારે રાજાએ અતિ આગ્રહથી પૂછ્યું ત્યારે તે બોલ્યો કે-‘તમારી રાણી વનમાળા ઉપરનો અનુરાગ તે જ મારા દેહની દુર્બળતાનું કારણ છે’ રાજાએ કહ્યું-‘તારે માટે રાજ્યનો પણ ત્યાગ કરું, તો આ સ્ત્રી કોણુ માત્ર છે ? આજે જ એ સ્ત્રી ગ્રહણ કર.’ આ પ્રમાણે કહી તેને વિદાય કરીને તેની પછવાડે જ રાત્રિના પ્રારંભમાં સ્વયંદૂતીની જેમ વનમાળાને તેને ઘેર મોકલી. તેણે આવીને પ્રભવને કહ્યું-‘તમને દુઃખી બોઈને રાજાએ મને તમને સોંપી દીધી છે; માટે હવે મારા પ્રાણધાર થઈને મને આજ્ઞા આપો. મારે પતિની આજ્ઞા બળવાન છે. મારા સ્વામી તમારા માટે પ્રાણને પણ છોડી દેવા તૈયાર છે, તો મારા જેવી દાસી કોણુ માત્ર છે ? તો હવે તમે ઉદાસ થઈને કેમ જુઓ છો ?’ પ્રભવ બોલ્યો-‘અરે ! મને નિર્લજ્જને ધિક્કાર છે !

(ક્રમશઃ)

ઉપદેશક કથાસંગ્રહ (૧) ધર્મદત્ત અને સુરપાની કથા [કુમિત્ર અને સ્ત્રીચરિત્ર વિષે]

“હે મિત્ર ! ચિરકાળથી હું આ નગરનો રહેવાસી છું. અમુક સમય બહાર ફરીને પાછો પશી જેમ પોતાના માળામાં આવે તેમ મારે વતન આવું છું તું મારો પ્રિય મિત્ર છે, તો મારી મિત્રાઈ ભુલતો ના. કોઈ વખતે સંકટ આવે ત્યારે મને સંભારજે, ને હું તને એક અમૂલ્ય વસ્તુ આપું છું તે લે.” એમ કહી તેને થોડો જવ આપ્યા.

“આ થવનો શો ગુણ છે ? ” ધર્મદત્તે પૂછ્યું.

“જો સાંભળ. આ રહસ્ય કોઈની આગળ કહેતો નહીં આપણી મિત્રતાની નિશાની-સૂચક આ થવ બાણજે હે મિત્ર ! મંત્રવડે પવિત્ર કરેલા આ થવ જળવડે સિંચત કર્યા છતાં જટ ઊગે છે, ફળે છે, જેમ અત્યુત્ત પુણ્ય-પાપનું તરત ફળ મળે તેમ આ જલદી ઊગે તેવા છે.” એમ કહીને વરુણિ મિત્રને થવ આપી પોતાનાં બાળબચ્ચાને અને પ્રિયાને જોવાને આતુર થયો છતાં પોતાને ઘરે ચાલ્યો ગયો. ધર્મદત્ત પણ થવ પોતાની સ્ત્રીને આપી રાજદરબારમાં જવાને ચાલ્યો.

રાજયોગ્ય ભેટણું લઈને સદાચારી એવો ધર્મદત્ત રાજગદના સિંહદાર સુધી આવ્યો તેણે દારપાળને જણાવવધી તે રાજ પાસે ગયો દારપાળે રાજને નમીને કહ્યું : “હે દેવ ! કોઈ એક ઇચ્છિત આપના દર્શનની ઇચ્છાએ સિંહદારે ઉભો છે.”

“તેને જટ લાવ ” રાજએ હુકમ કર્યો.

ભમરો જેમ સુગંધથી આકર્ષાયો છતાં પુષ્પ તરફ જાય, તેમ વેત્રી (દારપાળ) શ્રેષ્ઠીસુતને સભામાં તેડી લાવ્યો ધર્મદત્ત રાજસભામાં આવી સિંહાસન આગળ રહેલા પાદપીઠ ઉપર ભેટણું મૂકીને રાજને નમ્યો. રાજની પાસે એક આસન મૂકેલું હતું તેની ઉપર રાજની આજ્ઞાથી બેઠો ને બન્ને વાર્તાલાપ કરવા લાગ્યા. ભક્તિએ અને સ્નેહમય વાણીએ તેણે રાજને ખુશી કર્યો, જેથી રાજએ તેનો કર માફ કર્યો. “જગતમાં ગુણીજન કયાં પૂબને પામતા નથી ?” રાજએ તેને કહ્યું કે ‘જ્યાંસુધી તમે અહીં રહો ત્યાંસુધી તમારે મારી કચેરીમાં દરરોજ આવવું.’ રાજનો આદેશ તેણે અંગીકાર કર્યો.

રાજએ પ્રસન્ન થઈને શ્રેષ્ઠીસુતને નગરની મધ્યમાં રહેલો ત્રણ ભૂમિકાનો ગ્રાસાદ રહેવાને આપ્યો. ત્યાં રહીને તે નગરના વ્યાપારીઓ સાથે કથવિકથ કરવા લાગ્યો. એમ વ્યાપાર રોજગાર કરતાં ધર્મદત્તને ગંગદત્ત નામના એક નીચ જન સાથે મિત્રતાની ગાંઠ બંધાણી તે મિત્રાઈ ભિલ ને રંભાની જેમ, રાહુ ને ચંદ્રમાની માફક, બિલાડી ને હંસની પેઠે અને અગ્નિ ને વૃક્ષની માફક જણાવા લાગી લોકોએ તેને ઘણા સમજાવ્યા કે “એ ધૂર્ત-ઠગારા અને કુર ચિત્તવાળા સાથે તમારે મિત્રતા ન હોય, એની સોબત તમને યોગ્ય નથી.” છતાં પણ તેણે ત્યાગ કર્યો નહિ. (શાલુ ૯ મા પાને)

❧-(૭)-❧

માર્ચ ૧૯૭૫માં લેવાયેલ એસ. એસ. સી. પરીક્ષામાં ભાવનગર કેન્દ્રમાં તથા જૈન જ્ઞાતિમાં

પ્રથમ આવેલ

શ્રી હરેશ કાન્તલાલ શાહ

શ્રી હરેશ કાન્તલાલ શાહ ૭૦૦ માંથી ૫૮૨ મુલ્ય (૮૩.૧૪ ટકા) મેળવી ભાવનગર કેન્દ્રમાં પ્રથમ આવેલ છે. તેઓએ જસવંત-સિંહજી સ્કોલરશીપ મેળવેલ છે. ઘરશાળા હાઈસ્કૂલના તેજસ્વી વિદ્યાર્થી વાણિજ્યનો અભ્યાસ કરી C. A થવાની મહત્વકાંક્ષા સેવે છે. તેઓ જૈન ઇતિહાસ અને ધાર્મિક અભ્યાસમાં ઊંડો રસ ધરાવે છે. તેઓ આપણી સભાના સેક્રેટરી શ્રી દીપચંદભાઈ જીવજીલાલના પૌત્ર થાય છે

તૃતીય આવેલ

કુ. શૈલા નવિનચંદ્ર શાહ

કુ. શૈલા નવિનચંદ્ર શાહ ૭૦૦ માંથી ૫૬૬ મુલ્ય (૮૦.૧૬ ટકા) મેળવી ભાવનગર કેન્દ્રમાં તૃતીય આવેલ છે. ધરશાળા હાઈસ્કૂલની અતિ તેજસ્વી વિદ્યાર્થીની આત્મ્ય સુધીની તમામ પરીક્ષાઓમાં પ્રથમ આવેલ છે તેને ધાર્મિક અભ્યાસમાં ઊંડો રસ છે તેઓ વિદ્યાનનો અભ્યાસ કરી ડોક્ટર બનવાની ઇચ્છા રાખે છે, અને તે આપણી સભાના સેક્રેટરી શાહ દીપચંદ જીવજીલાલની બાણેજ થાય છે.

સાધર્મિક ભક્તિ

હવે આપણે સાધર્મિક ભક્તિ પ્રત્યે ઘણા ઉદાશીન છીએ આપણે આપણા નાણાનો એક ટકા પણ પૂરો સાધર્મિક ભક્તિ પ્રત્યે ખર્ચતા નથી સાધર્મિક પ્રત્યેની ઉદાશીનતાએ ભવિષ્યમાં ખતરનાક પરીણામ લાવશે અને આપણા સાધર્મિક બંધુઓ જૈન ધર્મથી વિખુટા પડી જશે. અને એ રીતે આપણી શક્તિ (જેનોની શક્તિ) ઓછી થશે.

—બળવંત

卐-(૮)-卐

હડીલા-પાપી

લે૦ આચાર્ય દેવશ્રી અશોકચંદ્રસૂરિજી મ૦ સા૦ (૩૯૯લાવાળા)

ત્રીજો પ્રકાર હડીલા પાપીનો છે. આવો વર્ગ પાપને પાપ સમજે છે. હુઃખી થાય છે. છતાં પણ તે પાપાચરણ છોડી શકતો નથી તેની દશા મધનાં લોભે મોહને લાખતાં રીંછ જેવી હોય છે.

મધ ઘણું ગરમ હોય છે. તે પણ રીંછ તેમાં મોહું નાખે છે. ફાંજે છે છતાં તે ફરી મોહું નાખે છે. એવીજ રીતે હડીલા પાપી પાપ વડે માર ખાય કે-નુકશાન સહન કરે તો પણ તે પાપથી પાછો હઠતો નથી. અને ફરી તેવીજ પ્રવૃત્તિ આદરે છે. જુગારી અને વ્યસની બંને છે કે વ્યસનનાં કારણે અને જુગારના કારણે તેઓ પાપમાલ થાય છે. છતાં પણ તેઓ પોતાની ટેવને છોડી શકતા નથી. વ્યભિચારી માનવી વિચારે છે કે વ્યભિચાર વડે હું આર્થિક રીતે તેમજ શારીરિક રીતે ઘસાઈ રહ્યો છું. આખરું લીલામ થાય છે. આમ બાણવા છતાં તે વ્યભિચાર છોડી શકતો નથી આતો વ્યસનોની શુભામીની વાત થઈ હડીલા પાપીનાં બીજા પણ ઘણા ક્રીસસાઓ મળી આવશે. ન્યાતનાં શેડીયાઓ બાણતા હોય કે કેટલાક નિયમો ગરીબ અને રાંડીરાંડના નિઃસાસા અપાવનારા છે. છતાં પણ તેઓ શેઠઠના અભિમાનને પોષવા તેમાં ફેરફાર કરતાં નથી લોભી બંને છે કે કોઈ મરીને પૈસા સાથે લઈ ગયો નથી છતાં પણ તે પૈસાનો સહુપયોગ કરી શકતો નથી.

આ બધા પ્રકારો એવા પાપીઓના છે કે તેઓ પાપ કરે છે. એમ બાણવા છતાં પણ એવા હડીલા બની ગયા હોય છે કે તેઓ પાપને સુકી શકતા નથી. કુતરાની પૂંછડી વાંકી હોય તે વાંકીને વાંકીજ રહે છે. તેને જમીનમાં દાટી રાખવામાં આવે અને પાછી કાઢવામાં આવે તો પણ તે વાંકીને વાંકી જ રહે. તેવી રીતે આ પ્રકારના પાપી નુકશાન ભોગવે ચિંતા સહન કરે તો પણ પાછા તેના તેજ આ પ્રકાર ઘણોજ ભયંકર છે.

ધર્મદત્ત ન હોય ત્યારે પણ કપટનું મંદિર એવો તે ગંગદત્ત સુરૂપાની સાથે હાસ્યવિનોદ કરતો ઠંઠા-મશ્કરીમાં સમય વીતાડતો હતો. તે બાણતાં છતાં પણ સરલાશયી ધર્મદત્ત તેને રોકતો નહીં, કેમકે ‘જે સાધુ હોય છે તે બીજાને સાધુ જ જુએ છે.’ અવસર પામીને તે ગંગદત્ત સુરૂપામાં લુપ્થ થયો. તેમની વચમાં કંઈપર આમન્યા રહી નહીં. લોકોએકી તેનું દુશ્વરિત સાંભળીને ઋજુ એવો ધર્મદત્ત વિચારવા લાગ્યો કે ‘લોકો બીજાનાં કાર્યમાં નાહક દખલ કરનારા હોય છે. પોતાને ઘરે જમતાં છતાં તે પરની નિંદામાં તત્પર જણાય છે. અમારા બન્નેની મિત્રતા તેઓ સહી શકતા નથી અને તેથી મારા પણ દોષ બોલવામાં તેઓ મણા રાખતા નથી.’ (કેમશઃ)

卐-(૬)卐

ઈંટ અને ઇમારત

લેખક : અમરચંદ માવજી શાહ

મહાવીર પ્રાસાદ વીસ વીરહમાન પ્રાસાદ બાણુની જૈન ધર્મશાળાનો જીર્ણોદ્ધાર આમ એક સાથે ચોતરફ જીર્ણોદ્ધારનું મહાન કાર્ય શરૂ થઈ ગયું. પાણીની સગવડ માટે 'શાંતિકુંડ' આ બધી યોજનાઓમાં શ્રીમાનોની મોટી રકમોની મદદો તેમજ ભાવનગર શેઠ ડોસાભાઈ અલેચંદની પેટીની, ગોડીજી દેરાસર સુબંધથી મદદો મળી ને આ વિકાસ ચાલુ થયો. યાત્રિકોનું આવાગમન વધ્યું જૈન વિદ્યાર્થીજીહ માટે પૂ શેઠશ્રી ભોગીલાલ-ભાઈ સાહેબ શેઠશ્રી મોહનલાલ તારાચંદ તથા કમિટીના સભ્યોએ સુબંધમાં મોટું ફંડ જુજ દિવસોમાં કર્યું. ભોજનશાળાની તિથિઓ માટે શેઠ વાડીલાલ દેવચંદ અમદાવાદ-વાળા તથા શેઠ પરશોતમ માવજીભાઈ સાંગાણાવાળાએ જહમત શરૂ કરી જીર્ણોદ્ધારના કાર્યમાં શેઠ વીરચંદભાઈ કરશનદાસ વી. તથા શેઠ ખાંતીલાલ અમદચંદની દેખરેખને માર્ગદર્શનથી આ જિનાલયો તૈયાર થયા. તેની પ્રતિષ્ઠા સંવત ૨૦૧૦ ના વૈશાખ સુદી ૫ ના પુબજ ભવ્યા નિર્ભય થઈ તેજ પ્રસંગ અગાઉ તેજ નિમિત્તે મારી નિમણુક શ્રી તાલધ્વજ જૈન શ્રવેં તીર્થ કમિટીમાં સુનીમ તરીકે થઈ ને હું પોષ સુદી ૧૩ ના ભાવનગરથી તળાવ આવી સુકાન સંભાળી હીધું વ્યવસ્થીત પ્રચારને વ્યવસ્થાથી સારી ઉપજ થઈ બાળ જિનાલય ખાતે તુટો હતો, કુંડમાં તુટો હતો બીજા પેટીના ચાલુ ખાતાઓમાં તુટો હતો તે બધા વ્યવસ્થિત થઈ ગયા. હજુ આ સંસ્થામાં જીર્ણોદ્ધારના કામો ઘણા બાકી હતા. નૂતન બાવન જિનાલયની દેરીઓ થયેલી પરંતુ મહારામ, આરસકામ બધું બાકી હતું બાણુની ધર્મશાળા બહુજ જર્જરીત થયેલી હતી. તેનો પશ્ચિમ ભાગ કપાણમાં હતો તે કપાણ મકાન પાડીને આપી દીધું પણ ચણાવવા માટે પૈસાની ખેંચ હતી એટલે પ્લીથ કમાનો કરી રાખી સુકી યોજનાઓ કરી પણ તેમાં કાંઈ મદદ મળી નહિ.

પૂજ્ય કુંવરજીભાઈ આણંદજી ભાવનગરમાં જ્યારે હું હતો અને પાંજરાપોળાની નિભાવની નાની નાની યોજનાઓ કરતો અને તેમાં સારી સફળતા મળતી સુબંધમાં શ્રી જીવદયા મંડળમાં પૂજ્ય લલ્લુભાઈ દીપચંદ ઝવેરી તથા રા. બ. જયંતિલાલ મનકર પણ આવી નાની યોજનાઓથી સારી રકમો મેળવતા ત્યારે તેઓ જણાવતા કે 'અમરચંદ નાના કોળીયે વધુ જમાય' એ વાક્ય મારા મનમાં તો રમતુ હતુ પણ મારા કાર્યમાં પણ મેં વણી લીધેલું હતું.

'ઈંટયજ્ઞ' નામથી એક નાની યોજના યાત્રિકો સમક્ષ સ્થુ કરી. રૂા. ૨૦ મં એક હજાર ઈંટ કોઈ રૂા. ૫ આપે તો પણ લેવા શરૂ કર્યા આ યોજનાઓનો યાત્રા-જીઓને ખુશ કરી દીધાને બેત્રણ હજાર જમા થઈ ગયા. (કેમશઃ)

❧-(૧૦)-❧

સ્વર્ગવાસ નોંધ

ઉંઝા ક્ષામ્સીવાળા શેઠ ભોગીલાલભાઈ નળીનદાસ સંવત ૨૦૩૧ ના ફાગણ શુક ૧૨ ના રોજ અમદાવાદ મુકામે સ્વર્ગવાસની નોંધ લેતા અમો ઉંડી દીલગીરી વ્યક્ત કરીએ છીએ. તેઓ આયુર્વેદના વિકાસમાં તેમનો મોટો ફાળો છે તેઓ આધ્યાત્મિક દીર્ઘદ્રષ્ટી અને ઉચ્ચ ભુદ્ધી પ્રતિભા ધરાવતા હતા. તેઓ ધાર્મિક પ્રકૃતિ ધરાવતા હતા અને શ્રામદ્ રાજચંદ્રજીના અનન્ય ભક્ત હતા. તેઓના અવસાનથી આપણે એક આયુર્વેદ-પ્રેમી અને ધાર્મિક દયાળુ અને બાહોશ જહીવટકર્તાની આપણને ખોટ પડી છે આપણી સભાના સભ્ય જાંધુએને ભેટ આપવા માટે ઘણા વર્ષથી તેમના તરફથી પંચાંગે મોકલાય છે તે આ સભાના આજીવન સભ્ય હતા આવી પહેલી આફત સહન કરવાની પ્રભુ તેમના કુટુંબીજનોને શક્તિ આપે તેઓના આત્માને પ્રભુ શાંતિ અર્પે તેવી પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

૦ ૦ ૦ ૦

મોરબી મુકામે ડો. વડલભભાઈ નેણશીભાઈ મેતા તા. ૩-૫-૭૫ સંવત ૨૦૩૧ના ચૈત્ર વદ ૮ ને શનીવારના રોજ સ્વર્ગવાસની નોંધ લેતા અમો ઉંડી દીલગીરી વ્યક્ત કરીએ છીએ આપણી સભાના ઘણા વર્ષથી આજીવન સભ્ય હતા. તેઓ અમારા મારીકમાં અવાર-નવાર ધાર્મિક તેમજ આયુર્વેદિક લેખો લખતા હતા. તેઓના અવસાનથી જૈન સમાજે એક મહાન તત્ત્વચિંતક તથા ધાર્મિક ભાવનાવાળા ચાંત્યારિત્રી ગુરૂપની ખોટ પડી છે. અમો તેમના આત્માની પરમ શાન્તી પ્રાર્થીએ છીએ.

* શ્રી મંતાઈનું પ્રદર્શન *

હજુ સુખી ગણાતા ઘણા લોકો પોતાને ત્યાં જ્યારે લગ્ન પ્રસંગ જેવા પ્રસંગો આવે છે. ત્યારે કમસે કમ લગભગ રૂપીયા પચાસ હજાર સુધીના લગ્નના ખર્ચા અથવા તેથી અધીક પથ્રુ કરતા હોય છે. આ લોકો હવે સમજે અને ખોટા ખર્ચાઓ બંધ કરે તો એ લોકોની સમાજ ઉપર એક મોટી સેવા કરી ગણાશે. એ રીતે એ સમય સુચક નહિ પણ સમય સુચક બન્યા ગણાશે.

—બળવંત

સિરસામથ્ય ઓણ વંદામિ

સ્વ. કાયાભાર્થ મોતીચંદભાઈ વહીલ

આ પદ અઠાઈ જેસુ સૂત્રના છેલ્લા પદમાં આવે છે તેમાં અઠીકોપમાં અને પંદર કર્મ ભૂમિમાં જે સાધુઓ અને મુનિરાણે હોય તેને વંદના કરવામાં આવી છે. તે સાધુઓનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે. રત્નોદરણ એટલે ઓથો (ચરવળા) વિ. ધારણ કરવાવાળા છે પાંચ મહાવ્રતને ધારવાવાળા છે. અઢાર હજાર શીશ્ય રચને ધારવાવાળા છે (આનું વર્ણન વિસ્તારપૂર્વક ખીજે આપવામાં આવ્યું છે.) અખંડ ચરિત્રને ધારણ કરવાવાળા છે. એવા સાધુઓને લક્ષાટ વડે થીકી વડે અને મરતક વડે પ્રણામ કરવામાં આવ્યા છે આ સૂત્ર ફક્ત આવકોનેજ બોલવાતું કહ્યું છે.

પાક્ષિક ચૌમાસી અને સવરસરિક પ્રતિકમણોના પાક્ષિક પ્રતિકમણોની વિધિ પૂરી થતાં ચાર ખામણી બોલવામાં આવે છે તેમાં પહેલા બે અને ચોથા ખામણીને એને પણ ઉપર જણાવેલું પદ બોલવામાં આવે છે તેનો ભાવાર્થ પણ ઉપર જણાવ્યા મુજબનો છે. જ્યારે ત્રીજામાં ઇન્દ્રિયમિ દુષ્કરમ બોલાય છે. સાધુઓને લગતું જીવત કેવિ સાહુ સૂત્ર પણ આપણામાં જોવામાં આવે છે. એ ગૂત્રમાં પણ પાંચ ભરત, પાંચ ચૈરવત અને પાંચ મહાવિદેહમાં ચોથે પંદર કર્મ ભૂમિમાં પણ વિચરતા હોય તેમને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યા છે.

વિશેષમાં ઉપર જણાવેલું સૂત્ર જીવત કેવિ સાહુ વાળું અને જીવતિ ચઠ્યાહવાળું સૂત્ર પણ વંદિતા સૂત્રની ૪૫ અને ૪૪ ગાથાઓમાં પણ જોવામાં આવે છે તેઓ સર્વે સાધુઓને મન મયન અને કાયાથી વંદન કરવામાં આવ્યું છે.

ત્રીજા વિશેષ ઇન્દ્રિયમિ ખમામણ્ય સૂત્રમાં પણ એજ ભાવાર્થ સમાયેલો છે વિશેષ ઇન્દ્રિયમિ ખમામણ્યવાળા મુગુરમાં ધણી સૂત્રમાં પણ લગભગ એવોજ ભાવો સમાવાય છે મારાથી બન્યા સૂત્રો ઉપર મુજબ જણાવ્યા છે બાકીના રહી ગયેલા સૂત્રો ઉપર વિશેષજો પ્રમાણ પાડશે એવી આશા રાખુ છું.

શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય

વિદ્યાર્થીની શિષ્ય વૃત્તિ : ૧૯૭૫

સને ૧૯૭૫ ના માર્ચમાં લેવાયેલ ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્ર રાજ્યની એસ.એસ.સી. ની પરીક્ષામાં સૌથી વધુ ગુણ પ્રાપ્ત કરનાર અને કોલેજમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ ચાલુ રાખનાર શ્રવેતામ્બર મૂર્તિપૂજક એક જોય વિદ્યાર્થીનીને રૂા. ૩૦૦/-ની શ્રીમતી લીલાવતી કોળાભાઈ મોહનલાલ ઝવેરી જૈન વિદ્યાર્થીની શિષ્યવૃત્તિ આપવાની છે એ અંગે નિયત અરજીપત્રક શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય, ઓગષ્ટ ક્રાંતિ માગ, મુંબઈ-૩૬ ઉપર આવેલ કાર્યાલયેથી મળ્યો. જે સ્વીકારવાની છેલ્લી તારીખ ૩૦ મી જુલાઈ છે.

જ્ઞ(૧૩)-જ્ઞ

ગુરુ પટ્ટાવલી ચૌપાઈ સંબંધી સ્પષ્ટીકરણ

લે૦- શ્રી અમર ચંદનાદસ

મુદ્રણ કી ગલતી કે કારણ કુછ મહત્વપૂર્ણ અશુદ્ધિયાં કાપડિયા છુકે લેખમેં છપ ગઈ હે જેસે વર્ધમાનસૂરિકી જયદ્ર વર્તમાનસૂરિજનપટમ સૂરિકી જગજી જિનપ્રસન્ન-સૂરિ પૃષ્ઠ ૫૪ જિનદત્તસૂરિ કી જગજી જિનદંતસૂરિ, જિનવર્દન સૂરિકા રાકાર ઉડ ગયા હે ।

પ્રથમ જિનેશ્વર સૂરિ કે બાદ મેં નીચે વિવરણ હેતે હું જિનચંદ્રસૂરિકા નામ છૂટ ગયા હે ।

અંતમે કાપડિયાજીને લિખા હે “આવિ આન લગભગ આટલી તો પ્રાચીન કોઈ પટ્ટાવલી, ગુરુવાદિલી પદ્યમા ગુજરાતી મેં છે કેમ તે હાલ તુરંત હું શોધ કરુ છું । દરમ્યાનમાં કોઈ સદૃશ્ય સાક્ષાર ન એની ખબર હોય તો તેવો મેને તે સુચવાં કૃપા કરે”

અતઃ મેં ઉનકો થક સૂચના કરના ચાહતા હું કી એસી એક નહીં અનેક શુર્વાવલિયાં પ્રાપ્ત હે । હમારે સંપાદિત એસી ચાર પાંચ રચનાઓ કેવલ ખરતર ગચ્છકી ૧૮ વી ૬ એવં ઇસસે પહલે કી પ્રકાશિત હો ચુકી હે । સખસે પહલી રચના હમારે ઉકે અન્થ કે પૃષ્ઠ ૪૧ મેં શ્રી જિનપ્રભસૂરિ ગુરુ પરંપરા કે નામ સે ૧૫ વીં શતાબ્દી કે પ્રારંભ કી છપી હે વેસે ઇસસે પહલે કી બી ખરતર ગુરુવર્ણન છપે પૃષ્ઠ ૨૩ સે ૩૩ મેં છપે હે ૧૫ વીં શતાબ્દી કી ઉત્તરાર્ધકી રચના ખરતર ગચ્છ પટ્ટાવલી કે નામ સે પૃષ્ઠ ૪૩ સે ૪૮ મેં છપી હે.

કાપડિયાને ૧૮ વીં શતાબ્દી કી -જિસગુરુ પટ્ટાવલીકો લક્ષ કરકે પહ લેખ લિખા હે ઉસી તરહ કી ૧૮ વીં શતાબ્દી કી હી પાંચ અન્ય રચનાહં હમારે અંથ કે પૃષ્ઠ ૨૧૫ સે ૨૮૮ મેં છપી હે અપ્રકાશિત રચનાઓ કુછ ઓર બી હમે પ્રાપ્ત હે તથા અન્ય ગચ્છો કે બી મિલેંગી । અતઃ એસી ગુરુ પટ્ટાવલી નામક રચનાઓ કી એક લેખી પરંપરા રહી ।

કાપડિયાજીને ઉસ ભાષાકી રચના ગુજરાતી માની હે પર વાસ્તવ મેં વહ રાજસ્થાની હી હે કયોંકી સં. ૧૬૬૬ મેં રાજસુંદરને સ્વયં ઇસકી પ્રતિ દેવકુલન પાટન અર્થાત મેવાડ કે દેલવાડે મેં શ્રાવિકા થોભવ દે કે લિખે લિખી હે અતઃ ઇસકા રચના એ વં લેખન રાજસ્થાન મેં હી હુઆ હે ।

જેસા કી રાજસ્થાની પદ્યમેં લીખી હુઈ ખરતર શુર્વાવલિયોં પટ્ટાવલીયોં કે સંબંધ મેં મેને ઉપર લિખા હે વેસી કઈ છોટી બડી રચનાઓ પટ્ટાવલી સમુચ્ચય ભાગ ૨ મેં પ્રકાશિત હો ચુકી હે ।

(કેમરા)

卐-(૧૪)-卐

(ગયા અંકથી ચાલુ)

વિશ્વમાન્ય ધર્મ

(દાહરા)

સજ્જનતા સોંધી મળે
 દૂર્જનતા દૂર્લભ
 મનુષ્યત્વ મોઢું મળે
 પાપ પશુત્વ સુલભ....૧૭૩
 સોવાહની વાત એક
 કરે સજ્જન જગમાય
 વાત એકની વાત સો
 કરે દુર્જન જગ રહાય....૨૭૪
 લોંબ પથારી શું પડે ?
 સજ્જન નર જગ માંય
 લુટે કોણ અપરી મહી
 જંગલ મંગલ બય....૧૭૫

પંચ પ્રસંસા સાંભળી
 જગ જન મન કુલાય
 સત્યા સત્ય નવ પારખે
 આખર નિંદે સુકાય....૧૭૬
 ચુંક ચુડી ને ચાંદલો
 પતી વૃતાતું ધન
 ગાડી વાડી ધન બંગલો
 નારી કુભાર્યા મન....૧૭૭
 નારી બુદ્ધી પાનીયે
 છાતી બુદ્ધી નર
 સતિ બુદ્ધી શીર ચાટલે
 લોંગ બુદ્ધી નર ખાર....૧૭૮

રચયીતા : શાહ ચતુર્ભુજ હરજીવનદાસ

(કમશ:)

“પાવન પંથ” સ્મારિકા કે લિયે લેખ, નિબંધ ઇત્યાદિ”

ભગવાન મહાવીરકી પચ્ચીસવી નિર્વાણ શતાબ્દી મહોત્સવ કે પુનિત અવસર પર, શ્રી મહાવીર પરિષદ્ હુબલી દ્વારા શીઘ્રહી ‘પાવન પંથ’ નામક એક સુંદર વ સચિત્ર પુસ્તિકા (સ્મારિકા) કા પ્રકાશન હો રહા હૈ. જિસકા મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય જૈન ધર્મ-તત્વ વ સાહિત્ય કા પચાર વ પ્રસાર કરના ઔર સમગ્ર જૈન સમાજમે એકતા, બન્ધુત્વ એવમ્ મૌહાદિતા કે બઢાવા દેના હૈ.

અતઃ આપ સબ મહાતુભાવો સે નમ્ર નિવેદત હે કિ ઇસ પ્રકાશ્ય સ્મારિકા કે લિયે ભગવાન મહાવીર વ જૈન ધર્મ સમ્બંધિત લેખ, કવિતાએ, જીવન ચરિત્ર. નાટક ભાષ્ય પ્રેરક પ્રસંગ, ફોટો, ઐતિહાસિક જૈન ભગવાવશેષ, ખંડહર શુકાએ, જીર્ણુ-શિર્ણુ પુરાતન ચૈત્ય, વિહાર ઇત્યાદિકી જાનકારી ઔર આધુનિક સંદર્ભ મેં જૈન સિદ્ધાન્તો કી આવશ્યકતા ઇત્યાદિ વિષયોં પર મૌલિક લેખ લિખ કર નીચે લિખે પતે પર લેજ કર અપના અમૂલ્ય સહયોગ દે.

યહ સ્મારિકા જનસાધારણ મેં નિઃશુલ્ક વિતરીત કી જાયેગી.

અધ્યક્ષ

શ્રી મહાવીર પરિષદ્

૨૬, કચ્ચારદલી, હુબલી-૨૦

No Reg. B.V -37

❀ વિવેક ❀

(દિનાનાથ દ્વાળ નદવર હાથ મારો મુકશોમાં—એ રાગ)

ઉદ્યમ કર્મ સમાન, મન તું માન સુખ દુઃખ જીવનમાં....ઉદ્યમ—એ ટેક

સુખ ભોગવતાં જો આવડે તો દુઃખે નવ ગભરાય તે

ધરે હિંમત જો દુઃખમાં તો નવ ઉભરાયે સુખમાં તે....ઉદ્યમ—૧

ખાય ધુળ કરીને ધાન્ય ને ગરીબ કે શ્રીમંતમાં

કાઢે દોષ નશીબ દુઃખ, ઉદ્યમ વિણ હિંમતમાં તો...ઉદ્યમ—૨

ખાય ધાન્ય કરી ને ધુળને ગરીબ કે શ્રીમંતમાં

અર્થિક સુખ જીવન વધે, નશીબ વિણ કર્મમાં તો....ઉદ્યમ—૩

સુખમાં દુઃખને રાખીયે, દુઃખમાં સુખને રાખીયે

તો સુખદુઃખ અનુભવ ભાખીયે સ્વપર ચતુર વિવેકમાંતો....ઉદ્યમ—૪

રચયીતા : શાહ ચતુર્ભુજ હરજીવનદાસ

❀❀❀❀❀ નવકારનું મંગલાચરણ ❀❀❀❀❀

નવકાર સમો કોઈ મંત્ર નથી
એના સમ એકે તંત્ર નથી
જેની આદી કે અંત નથી
નવકાર ગણો નવકાર ગણો

રચયીતા : સ્વ. મા. શા. હે. દેશાઈ

હો વર્ષથી નિયમિત પ્રગટ થતુ જૈન સમાજનું જીનામાં જીનું ધાર્મિક ને નૈતિક માસીક

* શ્રી જૈન ધર્મ પ્રકાશ *

— હંમેશા વાંચવાનો આગ્રહ રાખો —

વાર્ષિક લવાજમ માત્ર રૂ-૫૦ પૈસા

--: લખો :—

શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા-ભાવનગર

પ્રકાશક : જયતિલાલ મગનલાલ શાહ, શ્રી જૈન ધર્મ પ્રસારક સભા-ભાવનગર.

મુદ્રક : દત્તેચંદ બોરીદાસ ગાંધી, શ્રી અરુણોદય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ-ભાવનગર.